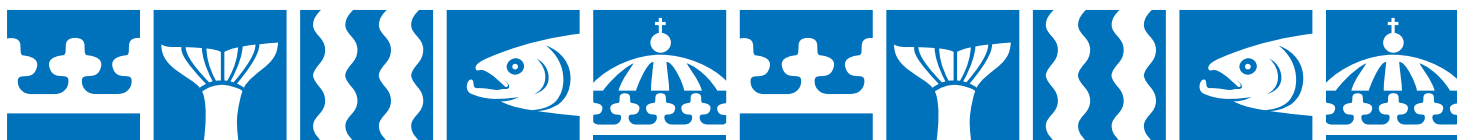

“Ja men att nån hade varit öppen
och sagt att - du kan alltid komma
och prata med mig.”

Barn och ungas erfarenheter av prostitution i
Västernorrland och Jämtland hösten 2020.

Länsstyrelsen
Västernorrland

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild: Woman-silhouette-swinging-at-sunset-on-the-beach
Fotograf: Mostphotos

Länsstyrelsen Västernorrlands publikationsserie
ISSN 1403-624X
Publikation nr 2021:1
Diarienummer: 801-11621-2020

Tryck: Larsson Offsettryck
Tryckort: Linköping
Tryckår: 2021

Författare: Frida Hagström, Hannah Kejerhag Oldenmark och Jenny Einebrant.

Denna rapport går att beställa i alternativt format.

Innehåll

Förord	5
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Definitioner och begrepp.....	6
1.2.1 Prostitution.....	6
1.2.2 Barn och unga.....	7
1.2.3 Sociala medier.....	7
1.3 Lagar och konventioner.....	7
1.3.1 Lag (1998:408).....	7
1.3.2 Lag (2019:806).....	7
1.3.3 Barnkonventionen.....	8
2. Metod	10
2.1 Genomförande.....	10
2.2 Urval.....	10
2.3 Bortfall.....	11
2.4 Etiska överväganden.....	12
3. Resultat	13
3.1 Yrkesverksamma: Intervjuer och enkäter.....	13
3.1.1 Anledningar till prostitution.....	13
3.1.1 Prostitutionens påverkan.....	16
3.1.2 Gränsförskjutning.....	19
3.1.3 Stöd och hjälp till barn och unga med erfarenheter av prostitution.....	20
3.1.4 Samverkan.....	20
3.2 Individer med erfarenhet av prostitution: Intervjuer.....	21
3.2.1 Erfarenheter av sex mot ersättning.....	21
3.2.2 Gränssättning och gränsförskjutning.....	25
3.2.3 Stöd och hjälp.....	27
3.3 Sociala medier.....	28
3.3.1 Snapchat och TikTok.....	28
3.3.2 Grindr och Quiser.....	29
3.3.3 Twitch och Starstable.....	29
3.3.4 Sugardejting.....	30
4. Diskussion	32
5. Slutsatser	33
6. Referenslista	34

Förord

Ett stort tack till de unga intervjupersoner som valt att dela med sig av sina erfarenheter och beskrivningar av prostitution. Det är tack vare er som en bild av barn och ungas utsatthet för prostitution kunnat gestaltas.

Ett stort tack också till yrkesverksamma personer medverkat i kartläggningen. Den kompetens och de erfarenheter som de bidragit med ökar möjligheten att förstå utsattheten bland barn och unga med erfarenhet av prostitution.

Härnösand mars 2021

Frida Hagström

Hannah Kejerhag Oldenmark

Jenny Einebrant

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Länsstyrelsen har en central roll i att stödja genomförande och uppföljning av Regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Under våren 2020 genomförde Länsstyrelsen i Jämtlands län en kartläggning av prostitutionens omfattning i Jämtland och Västernorrland. Det innebar sökningar på olika escortsidor vid tre olika tillfällen. Ett tydligt resultat av kartläggningen var att de allra flesta som befann sig i prostitution var mellan 18 och 35 år. Utifrån att det främst var unga personer som befann sig i prostitution i de två länen framkom ett behov av denna kartläggning.

Syftet med kartläggningen är att ge ansvarig personal en bild av och kunskap om hur utsattheten ser ut bland barn och unga som säljer sex via bland annat sociala medier. Det kan handla om att förstå varför ungdomar börjar sälja sex och vad som leder fram till att gränser överskrids. Kartläggningen syftar också till att fånga vilken typ av stöd unga med erfarenhet av prostitution efterfrågar och hur samhällets insatser bör förbättras för att motverka och förebygga att barn och unga utsätts.

1.2 Definitioner och begrepp

1.2.1 Prostitution

Prostitution är ett samhällsproblem som påverkar både individer och samhället i stort. Det är en problematik som orsakar både fysisk och psykisk skada för den utsatta och i vissa fall leder övergreppen till trauman. Enligt utvärderingen av förbudet mot köp av sexuell tjänst är prostitutionen en del av mäns våld mot kvinnor och ett av de yttersta uttrycken för ojämställdhet i vårt samhälle (SOU 2010:49). Socialstyrelsen definierar prostitution på följande sätt:

” Prostitution är när minst två parter köper eller säljer sexuella tjänster mot ersättning (vanligen ekonomisk); vilken utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten. ”

(SOU 2010:49)

En utgångspunkt i kartläggningen är att prostitution är aktuellt i alla sammanhang där det förekommer sexuella handlingar mot någon form av ersättning såsom sugardating eller då ersättningen exempelvis handlar om pengar, saker, droger, husrum och mat.

1.2.2 Barn och unga

I kartläggningen används begreppet barn och unga och då avses personer upp till 18 år. Barnkonventionen och 1 kap. 2 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453) definierar barn som varje människa under 18 år (Unicef, 2018). Enligt Socialstyrelsen (2015) är det vanligt att barn och unga som är 14–15 år gör sitt inträde i prostitution vilket också bekräftas av tidigare forskning (Fredlund m.fl., 2013; Svedin & Priebe, 2007; Lavoie m.fl., 2010).

1.2.3 Sociala medier

Sociala medier är digitala kanaler som används för att dela information i form av text, ljud, bild och videos på olika sätt. Sociala medier används för interaktion, kommunikation samt för att skapa, publicera och dela information med andra på ett snabbt och enkelt sätt. Sociala medier möjliggör en nästintill fri informationsspridning och kommunikation mellan några få eller flera olika individer utan skyddande regelverk.

Kartläggningen fokuserar på sociala medier där barn och unga ofta befinner sig och där det finns en risk att prostitution kan förekomma. De som framförallt nämns i kartläggningen är Snapchat, Tik Tok, Grindr, Qruiser, sugardatingsidorna RichMeetBeautiful och SugarDaters, Twitch och Starstable.

1.3 Lagar och konventioner

1.3.1 Lag (1998:408)

I Sverige är det förbjudet att köpa sexuella tjänster men inte att sälja sexuella tjänster. Lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft den 1 januari 1999 och syftet med lagstiftningen är bland annat att förändra samhällets normer och syn på sexköp och på så sätt minska efterfrågan på sexuella handlingar mot ersättning (Nationellt metodstöd mot prostitution och människohandel [NMT], 2020). I lagtexten står att:

“ Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms - om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken - för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader”.

[Lag \(1998:408\)](#)

1.3.2 Lag (2019:806)

2019 föreslog regeringen ett antal straffrättsliga åtgärder i syfte att stärka skyddet mot köp av sexuell handling av barn, bland annat att höja minimistraffet från böter till fängelse samt höja maxstraffet till fängelse i fyra år (Prop. 2018/19:157). Den nya lagstiftningen med straffskärpning trädde sedan i kraft den 1 januari 2020 och i samband med dessa förändringar ändrades också brottsbeteckningen till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. I lagtexten står att:

“ Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling till fängelse i högst fyra år. I det andra stycket står att vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.”

[Lag \(2019:806\)](#).

1.3.3 Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen lag i Sverige. Det betyder att domstolar och andra rättstillämpare är skyldiga att följa Barnkonventionen och ta hänsyn till barns rättigheter. Detta innebar också att barns rättigheter blev mer centrala i offentliga verksamheter (Regeringen, 2020).

I Barnkonventionen finns två artiklar som fastställer att sexuellt utnyttjande av barn och köp av sexuella handlingar av barn strider mot barns mänskliga rättigheter. I artikel 34 fastställs att inget barn ska utsättas för sexuella övergrepp, utnyttjande i prostitution eller pornografi. I artikel 35 står det skrivet att konventionslandet är skyldiga att arbeta för att bekämpa handel med barn inom olika områden (Unicef, 2018).

2. Metod

2.1 Genomförande

För att nå kartläggningens syfte har semistrukturerade intervjuer genomförts med ungdomar i eller med erfarenhet av prostitution samt yrkesverksamma som möter unga i eller med erfarenhet av prostitution. Två olika intervjuguider användes utifrån att olika frågor ställdes till ungdomarna respektive yrkesverksamma. Ett frågeformulär har också skickats ut till tre utvalda ideella organisationer som aktivt arbetar med att motverka prostitution. De ideella organisationerna fick svara på samma frågor som de yrkesverksamma som medverkade genom att delta vid en intervju. Skillnaden mellan intervjuerna och frågeformulären var att var att informationen samlades in i muntlig respektive skriftlig form. Det insamlade materialet sammanställdes sedan och presenteras i resultatavsnittet.

2.2 Urval

När de professionella intervjuadeltagarna valdes ut användes ett ändamålsenligt urval för att på så sätt få fram så bra och relevant information som möjligt. Det innebar att intervjudeltagarna valdes ut baserat på de erfarenheter och den kompetens de har vad gäller unga i eller med erfarenhet av prostitution. För att få kontakt med unga med erfarenhet av prostitution kontaktades verksamheter som möter unga i prostitution. Verksamheterna kontaktades via mejl eller telefon och fick övergripande information om kartläggningen. Därefter bokades tid och datum för en intervju.

Kartläggningen valde att rikta in sig på flera olika verksamheter som möter ungdomar som befinner sig i prostitution både i Västernorrland och Jämtland för att på så sätt få en bred bild av unga i prostitution. De verksamheter som tillfrågades om de kunde hjälpa till i sökandet efter intervjupersoner var:

- Ungdomsmottagningen i Jämtland
- Ungdomsmottagningen i Västernorrland
- Tjejjouren Skogsrådet i Sundsvall
- RFSL i Jämtland och Västernorrland
- Kvinnojouren i Härnösand, Kramfors, Örnsköldsvik, Sollefteå, Sundsvall och Jämtland
- Tjejjouren Skogsrå i Sundsvall
- Tjejjouren i Härnösand och Sollefteå
- Polisen i Medelpad
- Polisen i Jämtlands län
- Centrum mot våld i Östersunds kommun
- Region Jämtland Härjedalen

De verksamheter som fick frågan om yrkesverksamma kunde delta i en muntlig intervju var:

- Regionkoordinatorerna i region Nord
- Tjejjouren Skogsrå i Sundsvall
- RFSL i Jämtland och Västernorrland
- Polisen i Jämtlands län
- Ungdomsmottagningen i Västernorrland
- Region Jämtland Härjedalen

De verksamheter som tillfrågades om de kunde svara på frågor skriftligen var:

- Alltid sedd
- Novahuset
- 1000 möjligheter
- Inte din hora

De yrkesverksamma som valde att medverka i kartläggningen var regionskoordinatorerna i region Nord, Tjejjouren Skogsrå i Sundsvall, RFSL i Jämtland och Västernorrland, Polisen i Jämtlands län och organisationen Alltid sedd.

Det var svårt att hitta intervjudeltagare med erfarenhet av prostitution. Till slut var det en ungdom som tackade ja till intervju efter kontakt med en av de yrkesverksamma. Ytterligare en person med erfarenheter av prostitution tillfrågades utifrån hennes tidigare engagemang i ämnet. Hon tackade också ja och telefonintervjuer genomfördes med dem. De båda intervjupersonerna var mellan 18 och 25 år, men har erfarenhet av prostitution som minderårig.

2.3 Bortfall

Ett stort antal myndigheter och organisationer tillfrågades om de kunde tänka sig att hjälpa till i sökandet efter intervjupersoner i sina verksamheter. Av alla som fick frågan var det endast en verksamhet som kunde hjälpa oss att komma i kontakt med en ungdom för en intervju. Detta berodde bland annat på att ungdomarna varit anonyma i kontakten med verksamheterna eller att verksamheterna själva inte hade kontakt med någon som befann sig i prostitution just då. I en del fall berodde det på situationen med covid-19 som bidragit till att en del verksamheter tvingats pausa sin verksamhet.

Nästan alla som fått frågan om någon yrkesverksam skulle kunna ställa upp på en intervju svarade att detta var möjligt. En av verksamheterna som tillfrågades hade inte kommit i kontakt med personer med erfarenheter av prostitution och med anledning av detta bestämdes att inte genomföra en intervju med den verksamheten.

Det var endast en av de tre ideella organisationerna som återkopplade huruvida de kunde svara skriftligt på frågorna i intervjuguiden eller ej. Det var organisationen Alltid sedd.

2.4 Etiska överväganden

Kartläggningen har beaktat de fyra vetenskapliga kraven: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att respondenten ska få information om själva projektet och vad som gäller vid deltagande. De ska också få information om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan när de vill. Detta beaktades genom att skicka ut ett informationsbrev till alla respondenter som innehöll information om kartläggningen, deltagande och personuppgiftshandling för att nämna några delar.

Samtyckeskravet innebär att respondentens samtycke ska inhämtas och i de fall respondenterna är under 15 år och undersökningen är av etiskt känslig karaktär inhämtas även samtycke från vårdnadshavare. Detta beaktades genom att skicka ut en samtyckesblankett till ungdomarna som ville delta i kartläggningen. I studien var det ingen av ungdomarna som var under 15 år vilket gjorde att samtycke inte behövde inhämtas från vårdnadshavare.

Konfidentialitetskravet innebär att alla personliga uppgifter som tillhör respondenterna i projektet ska lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att respondenterna inte kan identifieras av utomstående. Uppgifterna har lagrats på rapportskrivarens dator som kräver lösenord och alla känsliga uppgifter har avidentifierats i kartläggningen vilket betyder att ingen ska kunna identifiera individerna i kartläggningen.

Nyttjandekravet betyder att uppgifter som samlats in för forskningsändamålet inte får användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Personuppgifter som samlats in för forskningsändamål får inte heller användas för beslut eller åtgärder som direkt påverkar den enskilde utom efter särskilt medgivande av den berörda. Med detta sagt så kommer materialet som samlats in endast användas i syfte att konstruera kartläggningen.

3. Resultat

Det insamlade materialet redovisas i tre olika avsnitt. Det första avsnittet inkluderar yrkesverksammas muntliga och skriftliga redogörelser av prostitution bland barn och unga. I det andra avsnittet presenteras unga intervjudeltagares egna erfarenheter av att ha befunnit sig i prostitution och i det sista avslutande avsnittet presenteras olika sociala plattformar där unga personer befinner sig och där det kan förekomma olika former av prostitution.

3.1 Yrkesverksamma: Intervjuer och enkäter

I följande avsnitt presenteras informationen från en regionkoordinator i region Nord, Tjejjouren Skogsrå i Sundsvall, RFSL i Jämtland och Västernorrland, Polisen i Jämtlands län och organisationen Alltid sedd.

3.1.1 Anledningar till prostitution

Prostitutionen är en komplex utsatthet på många plan. Att utnyttjas i prostitution innebär ofta att barn och ungdomar befinner sig i en situation är fylld med skuld och skam. Ofta riktas fokus mot personen som utnyttjas trots att de i lagens mening inte gjort något brottsligt. Tjejjouren menar bland annat att det inte handlar om ett fritt val men att samhället ibland lägger stort ansvar på den utsatta att själv ta sig ur prostitutionen. Många gånger befinner sig ungdomen i en social, ekonomisk eller psykisk utsatthet redan innan hon hamnar i prostitution. En del upplever inte att de får stöd från vänner och familj och känner att det är många som svikit dem. På frågan kring hur unga barn de träffat framgår att de är från 13 års ålder. Det finns en efterfrågan på barn och unga bland sexköpare och allt beror på vad sexköparen är intresserad av.

Regionskoordinatören berättar att det under våren 2020 inkom information till såväl socialtjänst som till polis i Sundsvallsområdet om att unga flickor sålde sex mot ersättning i samband med att många unga träffades med sina bilar i anslutning till ett handelscentrum strax norr om Sundsvall. Det fanns även information om att män reste från andra kommuner inom regionen, i syfte att köpa sex vid bilträffarna. Sammantaget uppmärksammades 17 ungdomar som sålt sex i åldersgruppen 14-19 år. Det har senare inkommit fler ärenden kopplat till detta, och ungdomarna kom från olika kommuner i Västernorrland. De unga flickor som myndigheterna kom i kontakt med hade väldigt olika uppfattning om vad som är sex mot ersättning. Hos några kunde man se en omedvetenhet, andra förnekade bestämt medan någon kunde beskriva det som något som "alla" gör.

En del ungdomar som är utsatta i prostitution blir utnyttjade av flera olika förövare vid flera separata tillfällen. De sexuella övergreppen är således inte en engångsföreteelse. Uppfattningen bland de yrkesverksamma är att barn och

unga som säljer eller har sålt sex befinner sig i en utsatt situation. De menar även att utsattheten kan se olika ut för olika individer. Det finns ungdomar som är oberoende av andra när de säljer sexuella tjänster medan andra tvingas av någon annan att sälja sin kropp. Många blir också utsatta för virtuella övergrepp och har erfarenheter av sex mot ersättning online. En yrkesverksam uppger att det nog finns någon eller några ungdomar i varje skola som har erfarenhet av sex mot ersättning och räknas även försäljning av bilder och filmer blir mer utbrett. Flera yrkesverksamma tror att sexuell exploatering av barn och unga via internet, där förövare begår grova övergrepp, kommer öka.

En del yrkesverksamma menar att några av anledningarna till att ungdomar säljer sexuella tjänster är för att de söker bekräftelse. De menar att en del ungdomar inte blir sedda, hörda eller bekräftade av sin naturliga omgivning söker istället bekräftelse på annat håll, vilket i sin tur leda till prostitution.

I en del fall kan barn och unga använda sex som en form av självskada och försätter sig i svåra situationer.

Ytterligare en anledning till att barn och unga hamnar i prostitution bedöms vara behovet av pengar eller saker som de kan få.

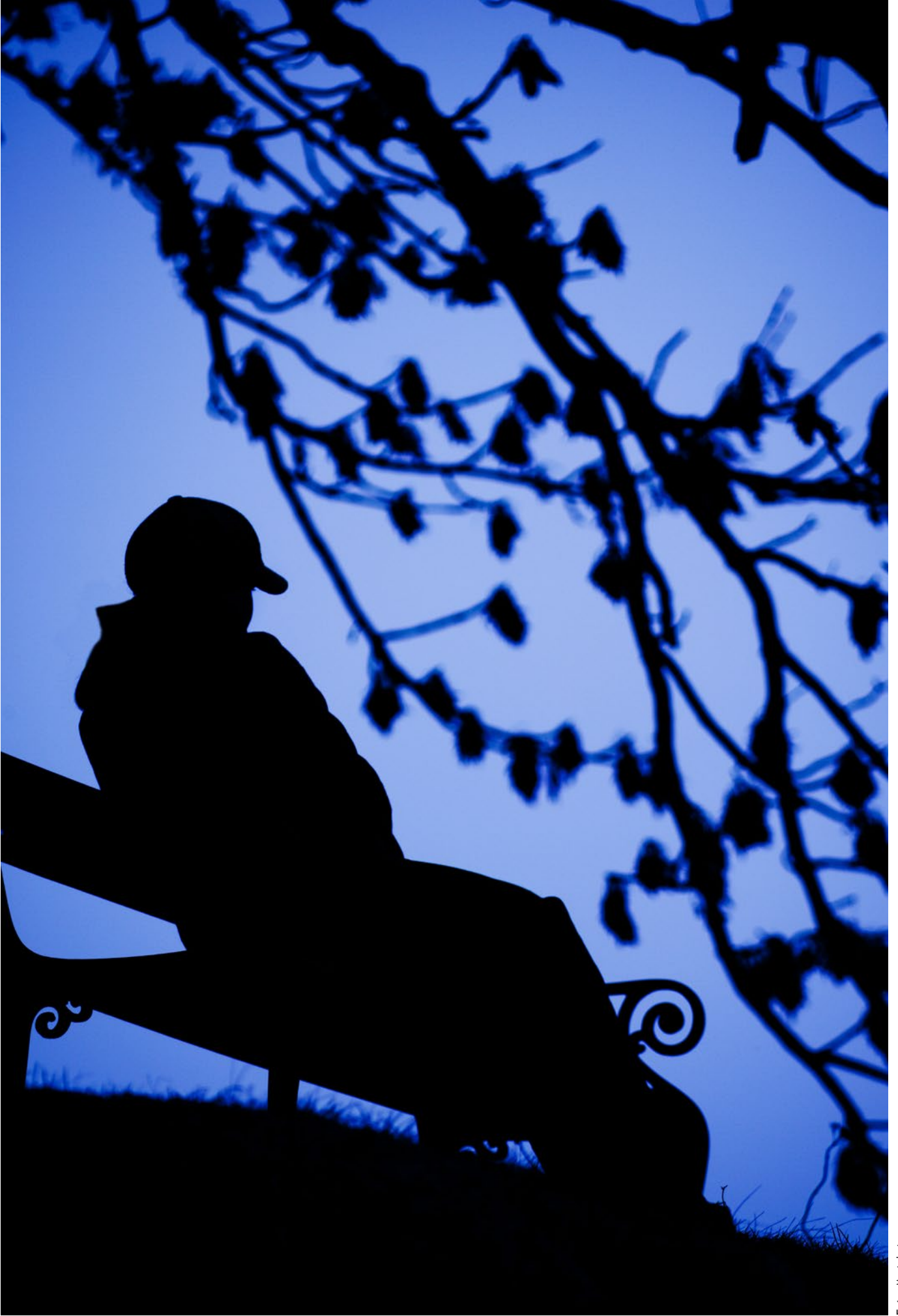
Några unga hamnar i missbruk som i sin tur leder till prostitution för att kunna finansiera sitt missbruk.

“För en del är det till en början befriande att de får bestämma över sin sexualitet och sin kropp. Därefter kan de bli hotade att bli avslöjande. Tjejjouren ser detta hela tiden, det digitala våldet.”

“Det kan vara den enda bekräftelsen dom får trots att den är smutsig och hemsk då det är den som ger mest.”

“Det kan också fungera som ett självskadebeteende för att få ångestlindring.”

“Dels att många känner ett behov av pengar att de vill ha grejer som kompisar har. Sugardating kommer inte minska dessa motiv.”

Många asylsökande befinner sig i en utsatt situation, bedöms vara extra utsatta och löper hög risk att utnyttjas i prostitution (Socialstyrelsen, 2015). Många av dem har språkliga brister, är inte bekanta med samhällsstrukturen och lever under svåra förhållanden. Många har även varit med om tidigare kriser som gjort att de mår dåligt. Unga asylsökande som säljer sexuella tjänster gör ofta det för att få tak över huvudet och för att kunna försörja sig. RFSL menar att ungdomarna ofta tänker att prostitution är fel och något de inte vill göra, men att de inte ser någon annan utväg.

“Många asylsökande har inget annat alternativ. Det är ett sätt för dem att rädda sitt liv trots att de tycker att det de gör är fel.”

När det gäller dessa ungdomar är det svårt att uppmärksamma deras utsatthet. De har svårt att berätta om att de är hbtq och hur de mår. De behöver lång tid på sig för att kunna berätta. RFSL beskriver att unga asylsökande även förväntas vara till lags och blir lätta byten för äldre män som hjälper dem med kontakter exempelvis till migrationsverket. Det har förekommit övergrepp och våldtäkter på ett asylboende i Jämtland. Det finns också berättelser om vuxna män som sökt upp unga asylsökande och velat ha sex i utbyte av tjänster och i andra fall beskrivs att äldre män låter unga bo hemma hos dem och det finns då förväntningar på sex.

Många ungdomar befinner sig i ett letande och ett sökande efter sig själv och sin identitet och i tonåren utforskar de även sin sexualitet. Framförallt hbtq-ungdomar brottas mycket med sin egen identitet.

En trend som uppmärksammas i kartläggningen är att män med pengar och bra positioner köper lägenheter i Vemdalen och Åre och tar dit unga kvinnor och hbtq personer. Männerna betalar ungdomarnas uppehälle och resa dit och de unga beskriver att det finns förväntningar på att ställa upp på sex och att det ofta blir våldsamt.

“De som genomgår könsbekräftande behandling, har inte råd och har psykisk ohälsa, de dämpar med sex eller säljer för att få pengar till könskorrigeringen.”

3.1.1 Prostitutionens påverkan

Utnyttjandet av barn och unga i prostitution sker nästan alltid i det fördolda vilket gör det svårt att uppskatta hur många barn och unga det kan röra sig om i länen. Tidigare forskning och kartläggningar som gjorts på andra håll i landet visar att ungefär 1–3 procent av barn och unga befinner sig i prostitution (Fredlund m fl., 2013; Socialstyrelsen, 2015). Intervjupersonerna menar att barn och unga med erfarenheter av sex mot ersättning kommer i kontakt med sexköpare i tidig ålder och berättar att många ungdomar är mellan 12–15 år när de kommer i kontakt med dem första gången.

Vissa barn och unga befinner sig i en utsatt situation vilket ökar risken för att utnyttjas i prostitution. De yrkesverksamma menar att prostitutionen påverkar ungdomar både fysiskt och psykiskt. Dessa barn och unga mår ofta väldigt dåligt och det är

“Unga kan ha en tuff period och må dåligt. Plötsligt har de mycket pengar och saker som de inte tidigare haft tillgång till. En del ändrar sitt beteende genom att dra sig undan. I vissa fall kan självskada upphöra eller tillkomma.”

inte ovanligt att deras sociala mönster och deras beteendemönster förändras som en konsekvens av utsattheten. Det kan handla om att ett barn eller en ungdom drar sig undan och inte längre umgås med kompisar i samma utsträckning, inte längre utövar en fritidsaktivitet eller slutar gå till skolan. Det är unga som mår inte bra, självbilden förändras kraftigt och de ser sig som en vara som går att sälja. Det kan också handla om att barn och unga blir utagerande och tydligt visar att något är fel.

En av de yrkesverksamma beskriver att det finns ett antal kända ärenden med unga kvinnor som sålt sex mot ersättning en tid. Gemensamt för dessa är behovet av omfattande stöd, behandling och för vissa, skyddad placering. De lider av djupa

trauman, har självskadebeteenden och ångestproblematik. Flera av dem vittnar om att det finns en stor efterfrågan av sexuella tjänster.

Det finns dock undantag vilket är viktigt att vara medveten om. I en del fall lever barn och unga som utnyttjas i prostitution under trygga och välordnade förutsättningar. De kan gå bra för dem i skolan och de kan vara populära bland kompisar.

I intervjuerna bekräftas att det är svårt för barn och unga att berätta för en vuxen om vad de varit med om. Många känner stark skuld och skam över att ha sålt sexuella handlingar och mår mycket dåligt över att behöva bära på det.

“Det finns en stark stigmatisering kring prostitution och av att vara den som säljer sexuella handlingar. Många mår mycket dåligt av att sälja sex och av att de inte kan prata om det med någon. De flesta känner stor skam och det finns stora brister från samhällets sida som inte lyckas möta dessa barn och unga.”

Tjejjouren beskriver att en del ungdomar lyckas hålla upp en fasad. För att kunna hjälpa personer som befinner sig i prostitution behövs ett brett spektrum av olika insatser men också en bredare kompetens och förståelse för problematiken och dess komplexitet. Varje individ som befinner sig i prostitution har sin egen berättelse och sina specifika omständigheter som måste beaktas för att kunna hjälpa individen på bästa sätt. Idag finns en tydlig bild av vem som säljer sexuella tjänster och den bilden behöver vidgas. När det gäller de flickor, som uppmärksammades i Sundsvall vid ett handelsområde, handlade debatten mycket om en stark misstro mot att det förekom att unga flickor sålde sex. Vissa menade att unga människor smutskastades med det som man antog endast var rykten.

3.1.2 Gränsförskjutning

Barn och unga som erbjuder, tvingas, övertalas eller hotas till sex mot ersättning befinner sig i en stor utsatthet och löper stor risk att utsättas för våldtäkt och ytterligare övergrepp under sexköpet då de gränser som barnet eller ungdomen satt upp överträds. Sexköparen har en egen agenda och det är sällan som sex-köparen respekterar överenskommelser. Flera yrkesverksamma pekar på att det råder en ojämlig maktfördelning mellan sexköparen och den enskilde individen. De menar att sexköparen inte tar hänsyn till barnet eller ungdomen utan enbart ser till sina behov och utnyttjar den som befinner sig i beroendeställning.

“Sugardating kan förskjuta gränser på ett subtilt sätt.”

“Sexköpare köper inte sex för att den vill ha sex med nån som sätter gränser.”

“Vi ser väldigt ofta att ungdomarna skriver sina annonser på ett sätt som förmedlar att de har all makt och kontroll, men det är inte det vi ser i verkligheten.”

“Jag har hört historier från tjejer och hbtq-personer som spenderat helgen i Åre. De berättar att de tänkt sätta gränser men att de flyttats. Gränserna hade helt enkelt flyttas fram då de erbjöds mer ersättning eller då det fanns förväntningar på dem att göra vissa saker.”

Yrkesverksamma beskriver situationer där ungdomarna själva kan uppleva att de har makt och kontroll i situationen men i själva verket får de sina gränser kränkta gång på gång. Allt kan börja med en kontakt på internet som därefter går över till ett byte av tjänster över nätet som i sin tur kan leda till sex mot ersättning i fysisk form.

Barn och unga som får sina gränser överskridna mår mycket dåligt. Med tiden bryts individen ner och till slut blir det svårt för barnet att veta vilka gränser hon har, vad som är okej eller inte. Det kan göra att barnet eller ungdomen blir skört och får destruktiva tankar som tar tid att reparera. Många får också svårt att etablera en sund relation till sin kropp och sin integritet. Många gånger behöver de hjälp med att skapa en sund och fungerande relation till sin kropp och sin sexualitet. De allra flesta känner ångest över att de tillät en annan människa överträda gränserna och det är inte ovanligt att barn och unga skam belägger sig själva för det som hänt.

“Mycket handlar om relationer och att skapa ett förtroende som ett sätt att förhålla sig till och bemöta ungdomarna på ett tryggt sätt. Det är viktigt att kunna bemöta unga och lyssna in var de befinner sig.”

“Det behövs samtalsstöd utan pekpinna. Vi behöver ge barn och unga förutsättningar att komma ur missbruk och hjälpa dem i kontakt med psykiatrin så att de kan få stöd i form av samtal eller mediciner om så behövs. Vi behöver fokusera på praktiska saker som rör ungdomen och samverka mera. Vi behöver hjälpa ungdomen att se helhetsbilden och ibland kan det vara bra för ungdomen att byta bostadsort så att de slipper möta sexköparna på affären.”

3.1.3 Stöd och hjälp till barn och unga med erfarenheter av prostitution

Flera yrkesverksamma lyfter vikten av ett anpassat stöd utifrån individuella förutsättningar. De menar att det är viktigt att barn och unga får uttrycka vilken hjälp och vilket stöd de behöver. Yrkesverksamma lyfter olika typer av stöd som barn och unga utsatta i prostitution kan behöva hjälp med. Unga behöver stöd och hjälp utifrån individuella faktorer. Det kan handla om skydd, stöd, traumabehandling, familjebehandling. Det handlar ofta om att hjälpa unga med självkänslan och en del behöver ett annat sätt att försörja sig på.

Yrkesverksamma som möter barn och unga behöver ställa frågor om deras mående och lyssna in hur de har det. Utifrån vetskapen att barn och unga har svårt att berätta om sin utsatthet behöver yrkesverksamma skapa en trygg miljö för barnet eller ungdomen som gör det möjligt för dem att berätta.

3.1.4 Samverkan

Samverkan är viktig redan på ett tidigt stadium för att först och främst förhindra att barn och unga hamnar i prostitution men också för att ge dem som redan befinner sig i prostitution stöd och hjälp att lämna utsattheten samt verktyg att hantera konsekvenserna. Genom samverkan kan myndigheter och ideella organisationer ge stöd och skydd utifrån ett helhetsperspektiv (Socialstyrelsen, 2015).

“Samverkan är jätte viktigt inom alla områden. Ju fler förebilder och modeller vi har för unga desto lättare blir det att nå ut till dem och det är viktigt för att det ska kunna öppna upp sig.”

“När det gäller barn och unga är samverkan nyckeln och fundamentet i allt arbete.”

“Prostitution är också något komplext som många gånger handlar om flera olika problematiker, då behöver också alla olika aktörer som jobbar med de olika problemen finnas med i processen.”

Barnahus är ett konkret exempel på myndighetssamverkan för barn och unga som är utsatta för brott. På Barnahus samverkar socialtjänst, polis, åklagare, rättsmedicin, barnmedicin och barn- och ungdomspsykiatri vid utredningar då barn eller unga utsatts för ett brott.

Gemensamt för alla yrkesverksamma som intervjuats är att samverkan utgör en förutsättning i arbetet med barn och unga som har erfarenheter av prostitution. Genom samverkan ökar barnets chanser att kunna lämna prostitutionen men också att kunna hantera de psykiska, fysiska och sociala konsekvenser som prostitutionen fört med sig.

I samband med att flera flickor uppmärksammades vid ett handelsområde i Sundsvall kunde det konstateras att det inte finns en uttalad modell eller någon klart utpekad enhet som skall arbeta med dessa frågor i Västernorrland. Det saknas både fördjupad kunskap om problematiken och resurser inom socialtjänsten och det är inte ett prioriterat område generellt. Sammantaget kan sägas att samverkan mellan myndigheter på det sätt som gjordes var en framgångsfaktor. Att myndigheter med olika uppdrag hade en gemensam hållning, en tydlig planering och gemensamt genomförande var ett gott exempel på hur man kan arbeta för att rädda unga ur en destruktiv miljö.

3.2 Individer med erfarenhet av prostitution: Intervjuer

3.2.1 Erfarenheter av sex mot ersättning

Intervjupersonerna som medverkar i kartläggningen har erfarenheter av att ha sålt bilder och filmer samt sexuella tjänster. Den ena intervjupersonen har sålt bilder och filmer och den andra intervjupersonen hade erfarenheter av att ha sålt bilder samt erfarenheter av sex mot ersättning. För intervjupersonen som sålt sexuella tjänster började allt på hemsidan Qruiser. Qruiser riktar sig till hbtq-personer i olika åldrar och det är tillåtet att bli medlem på den sidan från det att personen fyllt 15 år. De första kontakterna etablerades där och flyttades sedan över till chattappen kik. Relationer med män byggdes upp som gjorde det svårare att säga nej och inte träffa männen fysiskt.

“Jag hade ju haft dom här kontakterna och var ganska, ja men, känslig, eller liksom, lättpåverkad, men jag hade inte börjat sälja sex om de inte var för mitt ex, för han, vi satt i en ganska dålig situation, eller ekonomisk situation, han var ganska, vad heter det, ja men taskig dålig. Han misshandlade mig och våldtog mig då. När han fick reda på att jag kunde ha sex mot ersättning, då, aa, fick han mig att göra det helt enkelt.”

“Dom började inte fråga liksom, (hej vill du sälja bilder), utan dom började ju prata med en och liksom försökte va ens kompis, och när de väl frågade var det liksom svårare att säga nej, för man, ah men, brydde sig”.

I det andra citatet ovan beskriver intervjupersonen ett exempel på grooming. Grooming är när någon bygger en relation, tillit och känslomässiga band med ett barn eller en ung person i syfte att manipulera, exploatera och utnyttja dem. Vem som helst kan bli utsatt för grooming oavsett ålder och kön. Grooming kan ske på internet eller personligen och kan pågå under några veckor och i vissa fall under flera år. Det är inte ovanligt att den som groomar en ungdom på internet anpassar eller döljer sin riktiga identitet och utger sig för att vara någon de egentligen inte är. Det är inte heller ovanligt att de tar kontakt med flera barn samtidigt och inväntar svar. Personen som groomar använder ofta samma internetsidor som barn och unga använder sig av. Väl inne på sidorna tar de reda på ungdomarnas intressen som de sedan använder för att bygga upp relationer med dem genom att ge dem uppmärksamhet, visa förståelse eller köpa saker till dem (NSPCC, 2020). Det har även framkommit i intervjuer med yrkesverksamma att en aldrig ska underskatta sexköparens motivation. Det är inte ovanligt att en vuxen man ägnar månader åt att grooma ett barn för att få dem dit de vill. De hinner då bygga upp en relation till barnet och ju mer de lär känna varandra desto svårare blir det att sätta gränser.

“Jag var 16 år när jag började sälja sex. De som köpte sex visste om att jag var så ung.”

Citatet visar att inträdet i prostitution sker i tidig ålder när den enskilde fortfarande är ett barn. Det visar också att sexköpare är medvetna om att det är ett barn som de träffar men att de inte bryr sig om att de begår en brottslig handling och än mindre att de köper sexuella tjänster av ett barn.

”Det finns både vanliga inlägg, VIP inlägg och diamanten. Då ska du försöka locka folka att, aa, men på till exempel dom här vanliga inläggen som alla kan se då kanske du tar en bild på dig själv där du inte visar allt men du kanske visar lite klyfta eller nåt och försöker skriva en text. Alltså skriva på ett speciellt sätt och locka folk till att gå vidare till VIP inlägg. Sen när de är inne på VIP inlägg kanske man lägger ut lite mer lättklätt och lockar dom till den här diamanten då, där dom betalar.”

För den andra ungdomen förekom flera förfrågningar om att skicka nakenbilder på Snapchat och uppgav att detta är något som fortfarande pågår dagligen. Dessa kontakter startade när ungdomen var i 11 års åldern. Ungdomen har inte själv sålt bilder på Snapchat men har flera kompisar som gjort det. Ungdomen hade även ett registrerat konto på Scandal Beauties där hon sålde bilder och filmer till intresserade kunder.

Ungdomen berättar också hur en äldre man erbjudit 30 000 kronor i utbyte mot sexuella tjänster, något hon tackade nej till. Vid några andra tillfällen erbjöd samme man 500 kronor för att få prata och röka en cigarett tillsammans med ungdomen.

På frågan kring hennes erfarenheter av sugardating framgår att hon har fått förfrågan många gånger om att få bli någons sugarbabe. Hon berättar om ett tillfälle då hon hamnade i en relation med en 30 år äldre man. I förhållandet fick hon gåvor om mannen fick ha sex med henne och göra henne illa.

”Den mannen är psykopat, han tog min hemnyckel, jag fick inte bo hemma utan jag skulle bo med han. Sen började det med att han gjorde mig illa och då fick jag saker av honom eller om jag låg med honom då kunde jag få extra mycket saker och mycket pengar... och jag fick märkeskläder jag fick allt jag pekade på fast egentligen ville jag inte.”

3.2.2 Gränssättning och gränsförskjutning

Detta citat illustrerar att ungdomar kan sälja sexuella tjänster efter yttre påtryckningar från någon i en nära relation. Här fanns det ett ständigt hot om våld från den närstående som gjorde att ungdomen inte kunde och inte vågade ifrågasätta det som skedde med rädsla för vad konsekvenserna skulle bli. Detta visar också hur maktlösa barn och unga kan vara i sådana situationer. Det kan innebära att de unga inte längre styr över vem de ska träffa, vad de ska göra och när det ska ske. En ungdom beskriver också i citatet nedan hur vanligt det är att sexköpare bryter överenskommelser och inte respekterar individen och dennes gränser.

“Många ljuger ju för det första och säger ba nä vi ska bara göra det vi sagt och sen menar de hela tiden att göra någonting annat. Dels det och sen att de inte ser en som en riktig människa utan en leksak, och när dom har betalat och om de får lust med något annat så gör dom det.”

“Ja eller jag försökte i alla fall sätta gränser, asså när jag sålde själv. Tidigare när jag blev tvingad av min sambo då skulle jag göra det han och köparen hade kommit överens om.”

“Jag blev nedbruten och gick med på mer och mer saker. Det hade redan hänt och då gjorde det inget att det hände igen, ja så kändes det.”

Ungdomen beskriver också att upprepade sexuella övergrepp i samband med sexköpen är nedbrytande och skadar måendet och självkänslan, gränser överträds och suddas ut. I förlängningen kan det upplevas svårt för de unga att veta vad de tycker är rätt och fel. Det finns en risk att ungdomen låter sig utsättas på nytt för att sexköparen redan gått över gränsen.

En av ungdomarna berättar att hon var noga med att inte visa sitt ansikte när bilder såldes till andra då det fanns en viss rädsla för att bilderna skulle kunna spridas vidare och riskera att någon skulle komma att känna igen henne. De gränser som hon satt upp för sig själv kunde hållas i de allra flesta fallen. Hon berättar att det är viktigt att vara försiktig då det är lätt att bli lurad av andra som hör av sig och vill köpa bilder. Hon berättar att det finns killar som tar kontakt och vill köpa bilder för att sedan sälja bilderna vidare. Detta kan vara skälet till att den som köper bilderna vill ha ansiktet med eftersom det kan vara en förutsättning för att kunna sälja bilderna vidare.

3.2.3 Stöd och hjälp

I intervjuerna berättar ungdomarna att det varit svårt att berätta för föräldrar, vänner eller någon annan att de blivit groomade, skickat bilder eller filmer och sålt sexuella handlingar mot ersättning. I citatet nedan beskriver en av dem hur rädslan för att berätta bottnade i känslor av skuld och skam.

En av ungdomarna berättar att det inte var aktuellt att söka professionell hjälp. Anledningen till det var att hon ville sluta på egen hand. Ungdomen lyckades byta miljö och umgänge vilket gjorde att hon kände ett större egenvärde och det ledde fram till att hon kunde lämna prostitutionen till slut.

Ungdomen berättade också i intervjun att den hjälp hon hade behövt var framförallt att någon uppmärksammat att något inte stod rätt till.

Ungdomen menar att relationen mellan henne och den yrkesverksamme är avgörande för att kunna berätta om svårigheter. Hon beskriver också hur viktigt det är att vara ärlig och att yrkesverksamma kan berätta om sex mot ersättning, vad det är, att det är brottsligt och något som ingen ungdom ska behöva gå igenom. Att få höra hur andra ser på prostitution kan göra att ungdomen börjar reflektera över sin egen situation och få insikt i att det kan skilja sig ganska mycket från hur ungdomen själv ser på sin situation.

“Jag var rätt så nedbruten och det var en otroligt stor skam runt det. Jag var rädd för vad mina föräldrar och mina vänner skulle säga eller vad mina vänner skulle tycka om det. Det var så skamfyllt.”

“Jag har aldrig sökt hjälp för att sluta. Jag hade funderingar på att söka hjälp och tänkte alltid att i värsta fall kan jag söka hjälp men jag tänkte ändå alltid att jag skulle klara det själv.”

“Ja men att nån hade varit öppen och sagt att - du kan alltid komma och prata med mig. Jag vet att det är ett sökande att hitta sin sexualitet men om du behöver hjälp så finns vi här. Det de andra gör mot dig kan kännas skamfyllt men det är inte det. Det är inte ditt fel.”

”Om jag först hade fått en föreläsning och sedan fått frågan så tror jag att det hade varit större chans att jag berättat att - vet du vad, jag säljer sex.”

Den andra ungdomen berättade i frustration vid ett tillfälle när hon nekades försörjningsstöd för socialtjänsten att hon sålt bilder och filmer och i vredesmod undrade om det var bättre att sälja bilder på nätet. Ungdomen menade också att anledningen till att hon sålde bilder och filmer var för att det var svårt ekonomiskt och för att det inte fanns någon i hennes närhet som kunde hjälpa till med ekonomin. Ungdomen upplevde att bemötandet inte var bra och efter detta samtal pratade de inte om att ungdomen sålt bilder på nätet.

3.3 Sociala medier

Enligt svenskarna och internet (2019) använder barn och unga i åldrarna 11–19 år både mobil, surfplatta och dator för konsumtion av media, spel och sociala medier. Där bygger barnen sin digitala identitet, och kommunicerar på plattformar som Instagram, Snapchat, Facebook, Twitch och TikTok. Valet av kanal styrs till viss del av ålder och kön. När det kommer till användningen av digitala enheter kan vi konstatera att i stort sett alla barn i åldern 11–19 år har tillgång till och använder mobiltelefon dagligen.

3.3.1 Snapchat och TikTok

Snapchat är en av de mest populära sociala medieplattformarna för barn och unga och enligt svenskarna och internet (2019) använder 86 procent av ungdomarna i åldrarna 12–25 år plattformen dagligen. Snapchat är en mobil applikation som möjliggör sändning och mottagande av bilder, filmer och textmeddelanden. Plattformen har också en rad olika funktioner så som **stories** och **snap-kartan**. Stories är bilder och/eller filmer i en serie som användaren delar med sina vänner. **Snap-kartan** är en funktion som gör det möjligt för användaren att dela sin position med vänner och i den funktionen finns det också möjlighet att göra sina **stories** offentliga. Snapchat har en åldersgräns på 13 år trots detta visar statistiken att det finns användare som är yngre än så. När meddelanden, bilder och filmer skickas sparas inte heller loggen automatiskt utan det krävs att mottagaren aktivt sparar det inkommande meddelandet. Detta kan göra att avsändaren vågar skicka känsligare innehåll men det finns inga garantier för att en bild eller en film försvinner och inte sparas ner av mottagaren. Det finns då en risk att känsliga bilder och filmer som sparas ner används mot avsändaren. En yrkesverksam beskriver att det kan handla om att någon skickat bilder som till en början kan upplevas som att de får bestämma över sin sexualitet och sin kropp. Därefter kan de bli hotade att bli avslöjande.

”Utpressning via Snapchat har ökat i Sundsvall.”

En av respondenterna i kartläggningen uppger att utpressning via Snapchat har förekommit flera gånger i Västernorrland. Ett handlade om att medlemmar i en sluten grupp värvade nya medlemmar genom att kräva tjejer på nakenbilder för att de skulle få vara med i gruppen. Den yrkesverksamme berättar också att det vid något enstaka tillfälle funnits **stories** på **snap-kartan** där en prislista över sexuella tjänster dykt upp.

TikTok är en social mediaplattform som riktar sig till användare som är 13 år och äldre. Här kan användaren titta på, skapa och dela videor. Videos skapas genom att användaren filmar korta sekvenser som sedan redigeras med hjälp av det inbyggda redigeringsverktyget som bland annat innehåller specialeffekter, filter och klistermärken (Digitala föräldrar, 2019). I Sverige använder 37 procent av flickorna i åldrarna 11–19 år applikationen och 17 procent av pojkarna i samma ålder (Svenskarna och internet, 2019).

3.3.2 Grindr och Qruiser

Grindr är en hemsida och en app på sociala medier som riktar sig till homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner (hbtq-personer). Hemsidan har funnits sedan 2009 och har med tiden vuxit och är idag en medieplattformarna som har flera miljoner användare världen över.

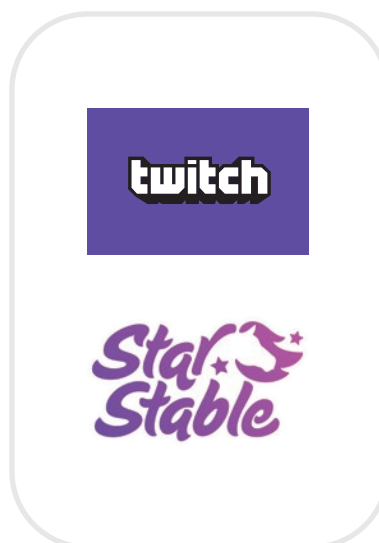
Qruiser startade 2000 och är en av Nordens största plattformar för hbtq-personer. På Qruiser kan användaren skapa en profil med bilder och information om sig själv och knyta kontakt med andra hbtq-personer. Qruiser riktar sig till personer som är 15 år och äldre (Qruiser, u.å). Det är en plattform där yngre och äldre möts.

En yrkesverksam menar att det finns en sexuell förväntan bland användarna vilket också bekräftas av en av de intervjuade ungdomarna som själv har erfarenheter av sex mot ersättning. Ungdomen har själv fått förfrågningar från andra användare om att ha sex mot ersättning och sedan träffat dem.

3.3.3 Twitch och Starstable

Twitch är en livestreamingtjänst där användarna kan titta på och vara med när andra spelar spel samtidigt som de kommunicerar med andra användare i ett tillgängligt chattforum. De som livestreamar när de spelar kan del sitt innehållet genom att använda appen eller hemsidan. Twitch startade 2011 och är idag en av de största plattformarna för livestreaming med 15 miljoner användare dagligen (Digitala föräldrar, 2020). Twitch är en plattform som uppmärksammats på senare tid och en intervjuperson beskriver att det kan förekomma grooming.

I samband med intervjuerna med de yrkesverksamma beskrivs att det finns en risk att barn och unga kan utsättas för grooming och i vissa fall också sexualbrott på olika onlinespel. De menar att det finns äldre personer som också vistas på dessa plattformar, vilket utgör en ökad risk för barn och unga att kontaktas i sexuella syften.

Starstable i sin tur är ett äventyrsspel online som utspelar sig på den påhittade ön Jorvik, där kan spelarna ta hand om sina hästar och chatta med andra spelare. Spelet går ut på att lösa uppdrag och gåtor tillsammans med andra spelare vilket kräver samarbete och kontakt med andra (Starstable, 2021). Kontakten sker då i spelets chattfunktion och det är i chatten som eventuella förövare kan komma i kontakt med barn och unga.

På hemsidan uppmanar de föräldrar att involvera sig i barnens aktiviteter på Starstable och uttrycker tydligt att stötande innehåll innefattande våld, trakasserier och hot som sker på plattformen är förbjudet och rapporteras.

”... flera unga tjejer vittnat om grooming av äldre män i spelets chattforum.”

3.3.4 Sugardejting

Sugardejting är ett fenomen som funnits under lång tid men i och med att sugardejtingsidorna etablerat sig på internet har fenomenet vuxit de senaste åren och uppmärksammats i såväl forskning som i den allmänna debatten. Den första sugardejtingsidan lanserades i USA år 2006 och år 2017 kom den första svenska sugardejtingsajten, RichMeetBeautiful. Efter att sidan lanserats har flera sugardejtingsajter vuxit fram däribland SugarDaters (Gunnarsson, 2020).

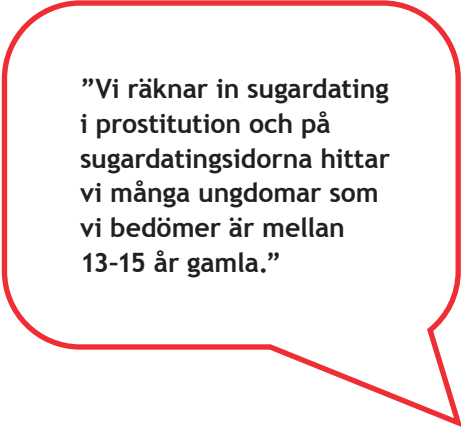
RichMeetBeautiful är enligt sin egen hemsida en plattform för sugardejting online. Hemsidan riktar sig till vuxna män och kvinnor över 18 år och möjliggör ett kontraktliknande arrangemang mellan en sugarbaby och en sugardaddy och i vissa fall även en sugarmama. Det vanligaste scenariot är att en ung, vacker kvinna och en äldre, välbeställd man inleder en relation där den välbärgade mannen erbjuder pengar middagar, kläder, resor eller annat av värde i utbyte mot sällskap, intimitet och sex (Gunnarsson, 2020).

På SugarDaters hemsida skriver de likt RichMeetBeautiful att de är en arena där vackra och charmanta sugarbabes möter framgångsrika och generösa sugardaddys för att skapa ömsesidiga relationer. För att bli medlem på sidan måste användaren vara över 18 år med andra ord är det inte tillåtet för barn att vistas på sugardejtingsidor (SugarDaters, 2020).

De två sugardejtingsidorna skriver på hemsidorna att de tar avstånd från prostitution och escortliknande verksamhet. Trots detta framkommer det i intervjuerna att barn och unga kunnat identifieras på dessa sidor. Den ideella organisationen Alltid sedd skriver också i sina återkopplande svar att de stött

på barn och unga på sugardejtingsidor som de bedömt vara i åldrarna 13–15 år. Trots att sugardejtingsidorna har en åldersgräns på 18 år befinner sig minderåriga barn på plattformarna och riskerar att kontaktas av någon i sexuellt syfte och i förlängningen träffa någon för sex mot ersättning.

De yrkesverksamma berättar också att sugardejting skapar en normaliserad bild av fenomenet istället för att se det som prostitution. En av de yrkesverksamma beskriver sugardejting på följande sätt.

”Vi räknar in sugardating i prostitution och på sugardatingsidorna hittar vi många ungdomar som vi bedömer är mellan 13-15 år gamla.”

”Det är en väg in i prostitution, en risk att utsättas för övergrepp - vilket i sig skapar risker för en negativ utveckling.”

4. Diskussion

Resultatet visar att yrkesverksamma i Västernorrland och Jämtland i flera fall kommit i kontakt med barn och ungdomar som utnyttjats i prostitution. Det beskrivs som en komplex problematik och utgör en omfattande utsatthet för de unga.

Vi kan även konstatera att många barn och unga gör sitt inträde i prostitution i tidig ålder och en del av dem utsätts för grooming på nätet. En av intervju-personerna berättar att män dagligen tar kontakt i sexuellt syfte. Groomingen sker också systematiskt från sexköparens sida och börjar med vardagliga konversationer för att på sikt kunna bygga upp en relation och en tillit till ungdomen som sedan riskerar att övergå till sexuella övergrepp.

Vi får också konkreta berättelser om hur vuxna män i länen utnyttjar unga kvinnor och asylsökande pojkar på olika sätt. Annan utsatthet och tidigare trauman hos unga beskrivs ibland vara en av anledningarna till att de säljer sex, eller går med på sexuella övergrepp och i vissa fall ser ungdomen det som den enda utvägen för att överleva, få tak över huvudet och kunna försörja sig.

I resultatet beskriver de yrkesverksamma att många ungdomar mår mycket dåligt, att deras sociala mönster och beteenden förändras till följd av prostitutionen. De yrkesverksamma lyfter hur viktigt det är att anpassa stödet utifrån individens förutsättningar och önskemål. De menar att det är viktigt att ungdomen själv får definiera sina behov av stöd och hjälp.

En samlad bild som de yrkesverksamma ger är att samverkan, utöver enskilda stödinsatser från varje ansvarig aktör, är nyckeln till framgång när det gäller att motverka barn och ungas utsatthet för prostitution. Här nämns Barnahuset som en väl fungerande modell.

Resultatet visar också att en ökad kunskap om sex mot ersättning hade kunnat hjälpa en av ungdomarna att reflektera och se saker ut flera perspektiv som ett sätt att förstå sin situation och vad som hänt. Ungdomarna menar att det hade kunnat ökat sannolikheten att hon berättat för någon utomstående. Detta tyder på att ungdomar vill att vuxna är nyfikna och intresserade av ungdomars tillvaro.

Olika rapporter vittnar om att barn och unga tillbringar stor del av sin tid på sociala medier och att vuxna med syfte att exploatera barn söker sig till dessa forum. Det finns också berättelser från yrkespersoner kring hur barn och unga i länet utsätts sexuellt via sociala medier.

5. Slutsatser

När valet av datainsamlingsmetod gjordes var målet att presentera röster från barn och unga med erfarenheter av prostitution. Det visade sig vara svårare än väntat att få tag på intervjupersoner till kartläggningen. Trots att endast två ungdomar ville delta i kartläggningen menar vi att de bidrog med värdefull information och att deras bild tillsammans med de yrkesverksammas erfarenheter ger ett gott underlag för fortsatt arbete för att motverka och förebygga prostitution.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att flera barn och unga i Västernorrland och Jämtland utsätts för sexuell exploatering. I många fall beskrivs barnen vara så unga som 13 år. Det börjar i många fall med sociala kontakter för att motverka ensamhet, psykisk ohälsa eller helt enkelt försörjning men det övergår sedan till sexuella övergrepp som den unge inte förmår förhindra. Grupper av barn och unga i redan utsatt situation blir lätta byten för män som vill köpa deras kroppar. De två unga som berättat om sin utsatthet i kartläggningen beskriver hur stödet från samhället har uteblivit.

Utifrån det som framkommit av kartläggningen klagörs följande utvecklingsområden.

- Verktøy behövs för att förebygga och identifiera barn och unga som riskerar att utnyttjas i prostitution.
- För att kunna hjälpa barn och unga ur prostitutionen krävs ett individanpassat och varierat utbud av stödinsatser.
- Ungas perspektiv där de själva får definiera behoven och tänkbara lösningar för att kunna garantera deras delaktighet och självbestämmande är avgörande för förändring.
- God samverkan är nyckeln för att utifrån ett helhetsperspektiv både förebygga samt motverka efterfrågan och sexuell exploatering av barn och unga. Här är både stödet till den utsatte parallellt med lagföring av sexköpare viktiga beståndsdelar.
- Rättsväsendets möjlighet att i högre grad bedriva spaningsarbete på internet är angeläget för effektivare brottsbekämpning.
- Särskilt sårbara grupperns behov av uppmärksamhet och insatser på gruppnivå.
- Vuxna bör involvera sig i barnens liv på internet genom att prata om det som en naturlig del i det vardagliga livet. Här krävs ett anpassat föräldraskapsstöd.

6. Referenslista

Brandt, T. W., Lind, T., Schreier, A., Sievers, C. M., & Kramer, T. L. (2018). Identifying Youth at Risk for Commercial Sexual Exploitation Within Child Advocacy Centers: A Statewide Pilot Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 886260518766560.
<https://doi.org/10.1177/0886260518766560>

International Federation of Social Workers. (2 juli 2018). *Globalt socialt arbete uttalande om etiska principer*.
<https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

Digitala föräldrar. (19 maj 2020). Vad är Twitch? En föräldraguide.
<https://www.digitalaforaldrar.se/vad-ar-twitch-en-foraldraguide/>

Digitala föräldrar. (22 december 2019). *Vad är TikTok? En föräldraguide*.
https://www.digitalaforaldrar.se/vad-ar-tiktok-en-foraldraguide/#Vem_anvander_TikTok

Ecpat. (15 november 2020). Barnets rättigheter.
<https://www.ecpat.se/detta-gor-ecpat/sexuella-overgrepp-mot-barn/barnets-rattigheter>

Gunnarsson, L. (16 november 2020). *Mellan relation och prostitution: Sugardejting och omförhandlingen av gränsen mellan ekonomi och intimitet*. Genusvetenskapliga institutionen: Lunds universitet.
<https://www.genus.lu.se/mellan-relation-och-prostitution-sugardejting-och-omforhandlingen-av-gransen-mellan-ekonomi-och>

Fredlund, C., Svensson, F., Svedin, C. G., Priebe, G., & Wadsby, M. (2013). Adolescents' Lifetime Experience of Selling Sex: Development Over Five Years. *Journal of Child Sexual Abuse*, 22(3), 312–325.
<https://doi.org/10.1080/10538712.2013.743950>

SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst En utvärdering 1999–2008*:

Betänkande av Utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst Stockholm 2010.
<https://www.regeringen.se/contentassets/2ff955c847ed4278918f111ccca880dd/forbud-mot-kop-av-sexuell-tjanst-en-utvardering-1999-2008-sou-201049>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

SFS 1998:408. *Lag om förbud mot köp av sexuella tjänster*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1998408-om-forbud-mot-kop-av-sexuella_sfs-1998-408

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

SFS 2019:806. *Lag om ändring i brottsbalken*.
<https://svenskforsattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2019-11/SFS2019-806.pdf>

Socialstyrelsen (2015). Sex mot ersättning - Utbildningsmaterial om skydd och stöd till barn och unga. (Artikelnummer 2015-5-2).
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-5-2.pdf>

Svedin, C., & Priebe, G. (2007). Selling Sex in a Population-Based Study of High School Seniors in Sweden: Demographic and Psychosocial Correlates. *Archives of Sexual Behavior*, 36(1), 21–32.
<https://doi.org/10.1007/s10508-006-9083-x>

Svenskarna och internet. (25 november 2019). *Barnen och internet 2019*.
<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/barnen-och-internet-2019/>

Svenskarna och internet. (15 oktober 2019). *Svenskarna och internet 2019*.
<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2019/>

Star stable. (2021). *Ett hästspel fullt av äventyr!*
<https://www.starstable.com/se/>

SugarDaters. (2020). *Hitta din SugarDaddy, SugarBabe, SugarMama eller BoyToy på SugarDaters*.
<https://sugardaters.com/se>

Nationellt metodstöd mot prostitution och människohandel. (15 november 2020).
Vad är prostitution och vad säger lagen?
<https://www.nmtsverige.se/faq/vad-ar-prostitution-och-vad-sager-lagen>

Lavoie, F., Thibodeau, C., Gagné, M. H., & Hébert, M. (2010). Buying and Selling Sex in Québec Adolescents: A Study of Risk and Protective Factors. *Archives of Sexual Behavior*, 39(5), 1147–1160.
<https://doi.org/10.1007/s10508-010-9605-4>

O'Brien, J. E., Li, W., Givens, A., & Leibowitz, G. S. (2017). Domestic minor sex trafficking among adjudicated male youth: prevalence and links to treatment. *Children and Youth Services Review*, 82, 392–399.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.09.026>

Prop. 2018/19:157. *Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling*.
<https://www.regeringen.se/4adado/contentassets/ao78ed9a02a7455bb71da06e87a14207/prop-201819-157.pdf>

Regeringen. (15 november 2020). Barnkonventionen som svensk lag.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>

Socialstyrelsen. (2015)

Unicef. (2018). Barnkonventionen.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

NSPCC. (u.å). Grooming.
<https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/grooming/>

Qruiser. (u.å). Qruiser Nordens största HBTQ-community.
<https://www.qruiser.com/>

Länsstyrelsen Västernorrland

Postadress: 871 86 Härnösand
Telefon 0611-34 90 00
www.lansstyrelsen.se/vasternorrland